

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	16
ТЕМА 1.	
ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.	
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	18
Глава 1. Форми захисту прав, свобод та інтересів	
фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб,	
інтересів держави	18
§ 1. <i>Поняття й види форм захисту прав, свобод</i>	
<i>та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів</i>	
<i>юридичних осіб, інтересів держави</i>	18
§ 2. <i>Сутність і природа правосуддя в цивільних справах</i>	20
Глава 2. Цивільне процесуальне право:	
поняття, предмет, метод і система	21
§ 1. <i>Поняття, предмет, метод і система</i>	
<i>цивільного процесуального права</i>	21
§ 2. <i>Система судів цивільної юрисдикції</i>	22
§ 3. <i>Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система</i>	
<i>й «електронний суд»</i>	24
Глава 3. Джерела цивільного процесуального права	28
§ 1. <i>Цивільне процесуальне законодавство</i>	28
§ 2. <i>Судова практика в цивільному судочинстві</i>	30
Глава 4. Поняття, завдання,	
стадії цивільного судочинства	31
§ 1. <i>Сутність цивільного судочинства</i>	31
§ 2. <i>Зміст завдань цивільного судочинства</i>	32
§ 3. <i>Стадії цивільного судочинства</i>	33
Глава 5. Структура цивільного процесу	
(цивільного судочинства)	36
§ 1. <i>Види проваджень у цивільному судочинстві</i>	36

ТЕМА 2.	
ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА	43
Глава 1. Принципи цивільного процесуального права	43
§ 1. <i>Поняття і класифікація принципів цивільного процесуального права</i>	43
§ 2. <i>Правові аксіоми в цивільному судочинстві</i>	46
Глава 2. Характеристика окремих принципів цивільного судочинства	47
§ 1. <i>Принцип верховенства права</i>	47
§ 2. <i>Принцип поваги до честі й гідності, рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом</i>	49
§ 3. <i>Принцип гласності й відкритості судового процесу та його повне фіксування технічними засобами</i>	51
§ 4. <i>Принцип змагальності сторін</i>	52
§ 5. <i>Принцип диспозитивності</i>	54
§ 6. <i>Принцип пропорційності</i>	55
§ 7. <i>Принцип обов'язковості судового рішення</i>	57
§ 8. <i>Принцип забезпечення права на апеляційний перегляд справи та принцип забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, установлених законом</i>	58
§ 9. <i>Принцип розумності строків розгляду справи судом</i>	61
§ 10. <i>Принцип недопустимості зловживання процесуальними правами</i>	62
§ 11. <i>Принцип відшкодування судових витрат сторони, на користь якої ухвалено судові рішення</i>	65
ТЕМА 3.	
ЦИВІЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ: ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ	69
Глава 1. Загальна характеристика цивільних процесуальних правовідносин	69
§ 1. <i>Поняття цивільних процесуальних правовідносин, їхні особливості та елементи</i>	69
§ 2. <i>Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних процесуальних правовідносин</i>	71

Глава 2. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин та їх класифікація	74
§ 1. <i>Поняття суб'єкта цивільних процесуальних правовідносин</i>	74
§ 2. <i>Види суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин</i>	75
ТЕМА 4.	
СУД ЯК СУБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН. ВІДВОДИ	79
Глава 1. Визначення складу суду в цивільному процесі	79
§ 1. <i>Правосуб'єктність органів судової влади</i>	79
§ 2. <i>Склад суду</i>	80
Глава 2. Відводи в цивільному процесі	83
§ 1. <i>Підстави для відводу (самовідводу) судді. Порядок вирішення заявленого відводу (самовідводу)</i>	83
§ 2. <i>Відвід секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача</i>	86
ТЕМА 5.	
УЧАСНИКИ СУДОВОГО ПРОЦЕСУ	90
Глава 1. Учасники справи	90
§ 1. <i>Склад учасників справи. Процесуальні права та обов'язки учасників справи</i>	90
§ 2. <i>Цивільна процесуальна правоздатність. Цивільна процесуальна дієздатність</i>	93
Глава 2. Процесуально-правовий статус сторін у цивільному процесі	95
§ 1. <i>Поняття сторін у цивільному процесі</i>	95
§ 2. <i>Процесуальні права й обов'язки сторін</i>	97
§ 3. <i>Процесуальна співучасть</i>	100
§ 4. <i>Неналежний відповідач і порядок його заміни. Залучення співвідповідачів</i>	102
§ 5. <i>Процесуальне правонаступництво</i>	103
Глава 3. Треті особи в цивільному процесі України	104
§ 1. <i>Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору</i>	104
§ 2. <i>Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору</i>	107

Глава 4. Органи й особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.	110
§ 1. Підстави й форми участі в цивільному процесі органів та осіб, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб.	110
§ 2. Участь прокурора в цивільному процесі.	113
§ 3. Участь у цивільному процесі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, фізичних і юридичних осіб у формі подання заяви про захист прав, свобод та інтересів інших осіб.	115
§ 4. Участь у цивільному процесі органів державної влади, органів місцевого самоврядування для надання висновку по справі.	118
Глава 5. Представництво в цивільному процесі	119
§ 1. Поняття представництва в цивільному процесі.	119
§ 2. Види представництва в цивільному судочинстві.	121
§ 3. Особи, які можуть бути представниками. Особи, які не можуть бути представниками.	124
§ 4. Процесуально-правове становище та повноваження представника в цивільному процесі. Документи, що підтверджують повноваження представників.	125
Глава 6. Інші учасники судового процесу.	127
§ 1. Склад інших учасників судового процесу, їхній цивільний процесуальний статус.	127
§ 2. Цивільно-процесуальний статус помічника судді.	129
§ 3. Цивільно-процесуальний статус секретаря судового засідання.	130
§ 4. Цивільно-процесуальний статус судового розпорядника.	132
§ 5. Цивільно-процесуальний статус свідка.	134
§ 6. Цивільно-процесуальний статус експерта.	138
§ 7. Цивільно-процесуальний статус спеціаліста.	139
§ 8. Цивільно-процесуальний статус перекладача.	141
§ 9. Цивільно-процесуальний статус експерта з питань права.	143

ТЕМА 6.

ЦИВІЛЬНА ЮРИСДИКЦІЯ

ТА ПІДСУДНІСТЬ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ.	149
--	------------

Глава 1. Цивільна юрисдикція судів.	149
--	------------

§ 1. Поняття цивільної юрисдикції та її види.	149
---	-----

Глава 2. Підсудність цивільних справ: поняття й різновиди.	152
§ 1. Поняття підсудності в цивільному судочинстві, їх види.	152
§ 2. Правила територіальної підсудності цивільних справ.	153
§ 3. Види територіальної підсудності цивільних справ.	155
§ 4. Наслідки недотримання правил про підсудність справи.	156
§ 5. Порядок передачі справи з одного суду до іншого.	157

ТЕМА 7.

УМОВИ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	163
---------------------------------------	------------

Глава 1. Строки в цивільному процесі	163
---	------------

§ 1. Поняття цивільних процесуальних строків і їх види.	163
§ 2. Обчислення цивільних процесуальних строків.	164
§ 3. Продовження та поновлення цивільних процесуальних строків.	166
§ 4. Строки, що встановлюються судом.	167

Глава 2. Судові виклики і повідомлення	168
---	------------

§ 1. Поняття та види судових повісток.	168
§ 2. Порядок вручення судових повісток.	170

Глава 3. Судові витрати	174
--------------------------------	------------

§ 1. Поняття й види судових витрат.	174
§ 2. Попереднє визначення суми судових витрат. Забезпечення та попередня оплата судових витрат.	176
§ 3. Відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати.	179
§ 4. Розподіл судових витрат між сторонами.	181

Глава 4. Заходи процесуального примусу	185
---	------------

§ 1. Поняття процесуального примусу.	185
§ 2. Підстави застосування заходів процесуального примусу.	186
§ 3. Види заходів процесуального примусу.	187

ТЕМА 8.

ДОКАЗУВАННЯ ТА ДОКАЗИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	192
---	------------

Глава 1. Доказування в цивільному судочинстві	192
--	------------

§ 1. Поняття судового доказування в цивільному процесі.	192
§ 2. Суб'єкти і предмет доказування.	193
§ 3. Засоби доказування та їх види.	197
§ 4. Факти, які не потребують доказування.	204

Глава 2. Докази в цивільному судочинстві:

поняття, види, забезпечення	206
§ 1. <i>Поняття судових доказів та їх види.</i>	206
§ 2. <i>Ознаки судових доказів. Належність, допустимість, достовірність, достатність доказів.</i>	207
§ 3. <i>Обов'язок доказування і подання доказів.</i>	210
§ 4. <i>Оцінка доказів.</i>	211
§ 5. <i>Забезпечення доказів.</i>	212
§ 6. <i>Судові доручення щодо збирання доказів.</i>	214

ТЕМА 9.

ПОЗОВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ **219**

Глава 1. Позов у цивільному процесі **219**

§ 1. <i>Поняття й сутність позовного провадження.</i>	219
§ 2. <i>Поняття, елементи й види позову.</i>	220
§ 3. <i>Право на подання позову.</i>	221
§ 4. <i>Підстави та види забезпечення позову.</i> <i>Зустрічне забезпечення.</i>	222
§ 5. <i>Захист відповідача від поданого позову.</i>	230
§ 6. <i>Зміна позову. Відмова позивача від позову</i> <i>й визнання позову відповідачем. Мирова угода сторін.</i>	231

Глава 2. Подання позову до суду.

Відкриття провадження **233**

§ 1. <i>Процесуальний порядок подання позову.</i> <i>Наслідки його недотримання.</i>	233
§ 2. <i>Види і зміст заяв по суті справи.</i>	234
§ 3. <i>Позовна заява, її зміст та форма. Пред'явлення позову.</i>	236
§ 4. <i>Залишення позовної заяви без руху, повернення позовної</i> <i>заяви. Відмова у відкритті провадження у справі.</i>	239
§ 5. <i>Відмова у відкритті провадження у справі.</i>	242
§ 6. <i>Об'єднання й роз'єднання позовів.</i>	243
§ 7. <i>Відкриття провадження у справі та правові наслідки</i> <i>відкриття провадження у справі.</i>	245

Глава 3. Підготовче провадження **246**

§ 1. <i>Завдання і строк підготовчого провадження.</i>	246
§ 2. <i>Підготовче засідання. Мета, строк і порядок</i> <i>проведення підготовчого засідання.</i>	248
§ 3. <i>Врегулювання спору за участю судді.</i>	251

Глава 4. Розгляд справи по суті.	254
§ 1. <i>Поняття, завдання та значення розгляду справи по суті.</i>	254
§ 2. <i>Судове засідання та його частини.</i>	256
§ 3. <i>Відкриття розгляду справи по суті.</i>	258
§ 4. <i>З'ясування обставин справи й дослідження доказів.</i>	259
§ 5. <i>Судові дебати й ухвалення рішення.</i>	261
§ 6. <i>Відкладення розгляду справи.</i>	265
§ 7. <i>Фіксування судового процесу.</i>	267
§ 8. <i>Зупинення й закриття провадження у справі.</i>	269
§ 9. <i>Залишення позову без розгляду.</i>	272
Глава 5. Судові рішення першої інстанції:	
поняття, види, зміст.	274
§ 1. <i>Поняття, види і зміст судового рішення.</i>	274
§ 2. <i>Вимоги, яким має відповідати судове рішення.</i>	278
§ 3. <i>Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив.</i>	279
§ 4. <i>Набрання рішенням суду законної сили.</i>	281
§ 5. <i>Ухвали суду першої інстанції.</i>	282
§ 6. <i>Розгляд справ у порядку спрощеного провадження.</i>	285
Глава 6. Заочний розгляд справи.	287
§ 1. <i>Поняття й особливості заочного розгляду цивільних справ.</i>	287
§ 2. <i>Умови та порядок заочного розгляду справи.</i>	288
§ 3. <i>Порядок перегляду й оскарження заочного рішення.</i>	290
ТЕМА 10.	
НАКАЗНЕ ТА ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ	
В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.	299
Глава 1. Наказне провадження.	299
§ 1. <i>Поняття й сутність наказного провадження.</i>	299
§ 2. <i>Специфічні ознаки наказного провадження.</i>	300
§ 3. <i>Вимоги, за якими може бути видано судовий наказ.</i>	301
§ 4. <i>Форма і зміст заяви про видачу судового наказу.</i>	303
§ 5. <i>Порядок видачі судового наказу.</i>	304
§ 6. <i>Зміст судового наказу.</i>	306
§ 7. <i>Повідомлення боржникові про судовий наказ.</i>	307
§ 8. <i>Набрання судовим наказом законної сили.</i>	308
§ 9. <i>Оскарження і скасування судового наказу.</i>	309

Глава 2. Окреме провадження	311
§ 1. Окреме провадження як вид непозовного цивільного судочинства.	311
§ 2. Справи, які підлягають розгляду в порядку окремого провадження.	312
§ 3. Склад суду в окремому провадженні. Особи, які беруть участь у розгляді справ окремого провадження.	313
§ 4. Особливості процесуального порядку розгляду та вирішення справ окремого провадження.	314
§ 5. Справи про зміну правового статусу фізичної особи й встановлення фактів, що мають юридичне значення.	316
§ 6. Справи про визнання або відновлення неоспорюваних суб'єктивних прав.	325
§ 7. Справи про застосування встановлених законом заходів щодо захисту прав і законних інтересів.	329
 ТЕМА 11.	
ОСКАРЖЕННЯ ТА ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ	341
Глава 1. Апеляційне провадження	341
§ 1. Загальна характеристика апеляційного провадження.	341
§ 2. Право апеляційного оскарження та порядок його реалізації. Суб'єкти й об'єкти апеляційного оскарження.	343
§ 3. Строк на апеляційне оскарження.	347
§ 4. Порядок подання апеляційної скарги. Форма і зміст апеляційної скарги.	350
§ 5. Відкриття апеляційного провадження. Приєднання до апеляційної скарги.	352
§ 6. Підготовка розгляду справи судом апеляційної інстанції.	355
§ 7. Процесуальний порядок розгляду справи судом апеляційної інстанції.	356
§ 8. Повноваження суду апеляційної інстанції.	357
§ 9. Постанова суду апеляційної інстанції.	362
Глава 2. Касаційне провадження	364
§ 1. Сутність і значення стадії касаційного оскарження судових рішень.	364
§ 2. Право касаційного оскарження судових рішень і порядок його реалізації. Об'єкти та суб'єкти касаційного оскарження.	366

§ 3. Порядок подання касаційної скарги. Форма і зміст касаційної скарги.	370
§ 4. Відкриття касаційного провадження.	371
§ 5. Підготовка справи до розгляду судом касаційної інстанції.	374
§ 6. Процесуальний порядок розгляду справи в суді касаційної інстанції.	375
§ 7. Повноваження суду касаційної інстанції.	378
§ 8. Постанова суду касаційної інстанції.	381
Глава 3. Перегляд судових рішень за виключними обставинами.	383
§ 1. Сутність і значення перегляду судових рішень за виключними обставинами.	383
§ 2. Підстави для перегляду судових рішень у зв'язку з виключними обставинами.	384
§ 3. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за виключними обставинами.	384
§ 4. Відкриття провадження за виключними обставинами.	386
§ 5. Розгляд заяви за виключними обставинами.	388
Глава 4. Провадження у зв'язку з нововиявленими обставинами.	389
§ 1. Сутність і значення перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.	389
§ 2. Підстави перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.	390
§ 3. Порядок подання заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.	391
§ 4. Відкриття провадження за нововиявленими обставинами.	391
§ 5. Розгляд заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами.	392
ТЕМА 12. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.	399
§ 1. Предмет міжнародного цивільного процесу.	399
§ 2. Джерела міжнародного цивільного процесу.	400
§ 3. Міжнародна юрисдикція цивільних справ за участю іноземного елемента.	401
§ 4. Процесуальні права й обов'язки іноземних осіб.	404

§ 5. Відкриття провадження в цивільних справах за участю іноземних осіб.	406
§ 6. Судові доручення й надання правової допомоги у справах за участю іноземних осіб.	408

ТЕМА 13.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

І РІШЕНЬ ІНШИХ ОРГАНІВ.	412
§ 1. Негайне виконання судових рішень.	412
§ 2. Звернення судових рішень до виконання.	414
§ 3. Виправлення помилки у виконавчому документі й визнання його таким, що не підлягає виконанню.	417
§ 4. Мирова угода в процесі виконання.	418
§ 5. Відстрочка й розстрочка виконання, зміна чи встановлення способу та порядку виконання.	420
§ 6. Зупинення виконання судового рішення.	422
§ 7. Оголошення розшуку боржника або дитини, привід боржника.	422
§ 8. Звернення стягнень на кошти, що належать третім особам, і нерухоме майно, право власності на яке не зареєстровано в установленому законом порядку.	424
§ 9. Заміна сторони виконавчого провадження.	425
§ 10. Поворот виконання рішення, постанови.	427

ТЕМА 14.

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ

ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ.	433
§ 1. Право на звернення зі скаргою до суду.	433
§ 2. Строки для звернення зі скаргою до суду.	434
§ 3. Розгляд скарги.	436
§ 4. Судове рішення за скаргою.	436

ТЕМА 15.

ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ТРЕТЕЙСЬКИХ СУДІВ, ОСПОРЮВАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ.

РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ КОМЕРЦІЙНИХ АРБІТРАЖІВ.	443
§ 1. Оскарження рішення третейського суду, оспорування рішення міжнародного комерційного арбітражу.	443

§ 2. Форма і зміст заяви про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу.	445
§ 3. Підготовка справи до розгляду.	447
§ 4. Судовий розгляд справи.	448
§ 5. Підстави для скасування рішення третейського суду.	449
§ 6. Підстави для скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу.	450
§ 7. Ухвала суду у справі про скасування рішення третейського суду, міжнародного комерційного арбітражу.	451
ТЕМА 16.	
ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНОГО СУДОВОГО ПРОВАДЖЕННЯ.	458
§ 1. Відновлення втраченого судового провадження.	458
§ 2. Право на звернення до суду із заявою про відновлення втраченого судового провадження.	460
§ 3. Розгляд заяви про відновлення втраченого провадження.	461
ТЕМА 17.	
ВИЗНАННЯ ТА ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ СУДІВ.	
СУДОВІ ДОРУЧЕННЯ ПРО НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ.	464
§ 1. Визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню.	464
§ 2. Визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню.	467
§ 3. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду або іншого компетентного органу іноземної держави.	470
§ 4. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів.	473
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.	478
ДОДАТОК 1. РОЗМІРИ СТАВОК СУДОВОГО ЗБОРУ.	492
ДОДАТОК 2. СТАДІЇ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.	496
ДОДАТОК 3. СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН.	497
ДОДАТОК 4. СТРОКИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.	499

ПЕРЕДМОВА

Останнім часом цивільне процесуальне право зазнало суттєвих трансформацій у зв'язку з численними законодавчими змінами. Унесення змін до Конституції України 2 червня 2016 року започаткувало побудову нової системи судів і, звичайно, не могло не позначитись на цивільному судочинстві. З 15 грудня 2017 року почала діяти нова редакція Цивільного процесуального кодексу України. Більшість інститутів цивільного процесуального права не зазнала принципових змін, але окремі інститути значно оновлені.

Так, важливим завданням, яке стояло перед законодавцем, було скорочення строку розгляду справ у судах і поневірення особи судовими інстанціями, у зв'язку з чим здійснено перехід від чотириланкової системи до триланкової: перша, апеляційна та касаційна інстанції. Ліквідовано вищі спеціалізовані суди, а судом касаційної інстанції став Верховний Суд.

Тривалий час у вітчизняному цивільному процесі існувала ситуація, коли суди касаційної інстанції фактично здійснювали повторний апеляційний перегляд, оскільки багато в чому дублювали функції апеляційних судів. Вони могли перевіряти правильність застосування норм матеріального та процесуального права в усіх без винятку справах після того, як це вже перевірів суд апеляційної інстанції. Перевіряючи законність, суди касаційної інстанції нерідко втручалися й в обґрунтованість рішення під виглядом перевірки вимог процесуального закону щодо належності та допустимості судових доказів у справі. Тобто фактично відбувалося дублювання процесуальних функцій судами двох різних інстанцій. Одним із суттєвих елементів принципу верховенства права є принцип юридичної визначеності, який, зокрема, вимагає, щоб судові рішення, що набрали законної сили, переглядалося лише у виняткових випадках.

Позитивним явищем є запровадження в новій редакції Цивільного процесуального кодексу України так званих «процесуальних фільтрів», завдяки яким не кожна справа може

потрапити до суду касаційної інстанції: незначні справи будуть проходити лише дві інстанції (тобто апеляційна інстанція для них буде остаточною).

Важливою новелою є впровадження інформаційних технологій у судочинство («електронне судочинство»).

Установлюється монополія адвокатури на представництво інтересів в суді, крім малозначних справ, що є позитивною новелою, оскільки передбачає надання правової допомоги на більш високому рівні, дотримання певних стандартів надання правової допомоги.

У ЦПК України з'явилась норма про забезпечення судових витрат. Суд може зобов'язати сторони внести на депозитний рахунок суду суму судових витрат, які може понести інша сторона. Для цього сторонами на початку судового процесу подається приблизний розрахунок судових витрат. Так, відповідач може вимагати, щоб суд зобов'язав позивача внести на депозитний рахунок суду суму розрахованих відповідачем судових витрат. Якщо позивач на вимогу суду цього не зробить, його позовна заява буде залишена судом без розгляду.

З'являється такий різновид судової процедури, як спрощене позовне провадження, в порядку якого розглядаються нескладні справи, наприклад, малозначні справи, трудові спори. Це веде до більш оперативного розгляду судами цивільних справ, зменшення судової тяганини.

Авторський колектив сподівається, що даний посібник сприятиме вдосконаленню теоретичних знань студентів з навчальної дисципліни «Цивільний процес України» та, в тому числі дасть змогу краще підготуватися до складання єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальностями «Право» та «Міжнародне право».

Неллі Юріївна ГОЛУБЄВА

*д. ю. н., професор,
заслужений юрист України,
завідувач кафедри цивільного процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Тема 1.

ЦИВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава 1. Форми захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави

§ 1. Поняття й види форм захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави

Під захистом варто розуміти сукупність процесуальних заходів, що вживаються у зв'язку з порушенням, невизнанням чи оспоруванням суб'єктивних прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави для їх відновлення.

Форма захисту права – це категорія процесуального права, під якою розуміють визначену законом діяльність компетентних органів та інших уповноважених осіб щодо захисту права.

Форми захисту прав поділяють на юрисдикційні та неюрисдикційні. Юрисдикційні форми захисту прав пов'язані зі зверненням особи за захистом свого суб'єктивного права або охоронюваного законом інтересу до певних юрисдикційних органів. До них зараховують адміністративну, нотаріальну та судову форми захисту. Неюрисдикційні форми захисту здійснюються без звернення до юрисдикційних органів. До них зараховують громадську форму захисту, зокрема самозахист прав, тобто застосування особою засобів протидії, що не заборонені законом і не суперечать моральним засадам суспільства.

Судова форма захисту закріплена насамперед у ст. 55 Конституції України, в якій зазначено, що права і свободи людини та громадянина захищаються судом. До судової форми належить і захист прав у порядку цивільного судочинства.

Колектив авторів:

Голубєва Н. Ю., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – § 3 глави 2 теми 1; тема 2; глава 3 теми 7.

Андронов І. В., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 1 теми 1; глава 2 (крім § 3) теми 1; глава 4 (крім § 7, § 10) теми 9; глава 5 (крім § 6) теми 9.

Апалькова І. С., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 2 теми 11; глава 3 теми 11.

Бут І. О., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 2 теми 7; глави 1–3 теми 9; глава 6 теми 9; тема 15, Додаток 4 (у співавторстві з Данилцем Л. В.).

Волкова Н. В., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 1 теми 8 (§ 4 у співавторстві з Дрогозюк К. Б.); глава 2 теми 8 (§ 5 у співавторстві з Дрогозюк К. Б.).

Гонгало Р. Ф., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 4 теми 11.

Дрогозюк К. Б., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – § 4 глави 1 теми 8 (у співавторстві з Волковою Н. В.); § 5 глави 2 теми 8 (у співавторстві з Волковою Н. В.); глава 1 теми 10.

Іліопол І. М., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 1 теми 11 (у співавторстві з Полуніною О. О.).

Островська Л. А., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – тема 6; глави 1, 4 теми 7.

Полуніна О. О., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 1 теми 11 (у співавторстві з Іліопол І. М.).

Полюк Ю. І., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 2 теми 10 (у співавторстві зі Стояною Т. А.).

Питуляк В. М., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – тема 13, тема 14.

Стоянова Т. А., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 2 теми 10 (у співавторстві з Полюк Ю. І.).

Сулейманова С. Р., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – § 7 глави 4 теми 9; § 6 глави 5 теми 9; тема 12.

Тріпунський Г. Я., адвокат, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глави 3, 4, 5 теми 1.

Цал-Цалко Ю. Ю., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – тема 3; тема 4.

Чванкін С. А., кандидат юридичних наук, доцент, голова Київського районного суду м. Одеси – глави 1, 2, 4 теми 5; глава 3 теми 5 (у співавторстві з Васильків В. І.).

Яніцька І. А., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 5 теми 5.

Васильків В. І., аспірантка кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – глава 3 теми 5 (у співавторстві з Чванкіним С. А.).

Данилець Л. В., аспірант кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – Додатки 2–4 (Додаток 4 у співавторстві з Бутом І. О.).

Московчук Д. О., асистент кафедри цивільного процесу НУ «ОЮА» – тема 16.